



تعلیم و تربیت اسلامی

www.ketab.ir

علی مهدی خانی



سرشناسه	مهدیخانی، علی
عنوان و نام پدیدآور	تعلیم و تربیت اسلامی / علی مهدیخانی
مشخصات نشر	تهران: علی مهدیخانی، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۱۱۵ ص
شابک	۶۰۰۰ ریال: ۶-۳۴۷۸-۰۴-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	اسلام و آموزش و پرورش
ردیفی کنگره	۱۳۹۴ ت ۷/۹۳ م/۱۸/ BP۲۳۰
ردیف دیویی	۳۹۷/۴۸۳۷
شماره کتابشناسی ملی	۳۹۴۱۳۲۸

عنوان کتاب: تعلیم و تربیت اسلامی

مؤلف: علی مهدیخانی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۶-۳۴۷۸-۰۴-۶۰۰-۹۷۸

ISBN: 987-600-04-3478-6



مستعار

از نگاه شریعت اسلام، انسان مجموعه‌ای از استعدادهای بالقوه است که برای به فعلیت درآوردن توانایی‌ها و استعدادهای ناشی، نیازمند تعلیم و تربیت است. تعلیم و تربیتی که به حقیقت‌جویی و حصول فلاح منجر شده و معادتمندی و رستگاری دنیوی و اخروی را به وی به ارمغان بیاورد.

از منظر دین اسلام این مهم جز از طریق همراه کردن «تدبیر و تدبیل» با «تزکیه و تهذیب» قابل حصول نیست. اسلام تأکید مؤکدی به ملازمت رشد و تمدن با رشد اخلاقی دارد و این دو را لازم و ملزوم یکدیگر می‌داند؛ زیرا همان‌گونه که اخلاق بدون علم، جهالتی بیش نیست، علم بدون اخلاق نیز بلاهتی بیش نخواهد بود. از این روست که در کتب دینی و اخلاقی، علم و اخلاق همواره در کنار یکدیگر ذکر شده‌اند و مکتبی که بیشترین توجه را به فراگیری دانش دارد، هدف بعثت پیامبرش را تکمیل مکارم اخلاق قرار داده است.

چنین تأکیدی سبب شده به گواهی کثیری از عالمان اخلاق و تربیت، مجموعه‌ی تعلیمی و تربیتی اسلام، نظام جامع و کاملی باشد که تمام ابعاد وجودی انسان را مورد توجه قرار می‌دهد. منظومه‌ای که عطف نظر دارد بر اینکه در فرآیند تعلیم و تربیت؛ جسم و روان، حیات دنیوی و اخروی و جامعه و فرد به یک میزان پرورش یابند و توجه به یک بُعد، به بهای غفلت و نادیده انگاشتن دیگر جنبه‌ها نباشد.

این ویژگی علاوه بر تصدیق غنای معرفتی و طریقتی تربیت اسلامی، ضرورت واکاوی و تبیین این منظومه‌ی متعالی را نیز ایجاب می‌نماید که سعی این اثر بر آن است به قدر وسع و توان بر این نهج گام زده و به اختصار به تفحص و واکاوی در این بحر عظیم و شگوفند دردد.

بدین منظور ابتدا با نگاهی به تعاریف و مفاهیم بنیادین، موارد دخیل در امر تربیت اسلامی مورد واکاوی و تشریح قرار خواهد گرفت و سپس با بهره‌گیری از کلام وحی، تصویر ترسیم شده از انسان در اسلام و قرآن، به عنوان موضوع تربیت - مورد اشاره قرار می‌گیرد. پس از آن، مهم‌ترین اهداف و برنامه‌های اسلام برای تعلیم و تربیت این مخلوق بازشناخته مورد تحلیل قرار خواهد گرفت و در ادامه به مبانی، اصول و روش‌های تحقق این آموزه‌ها اشاره خواهد شد. در پایان نیز مراحل تربیت اسلامی و روش‌های اجرا و پیاده‌سازی آن ذکر می‌گردد.

فهرست مطالب

فصل اول: مفهوم‌شناسی تربیت

- ۱-۱. تربیت در اسلام ۱۳
- ۲-۱. مفهوم تربیت در قرآن ۱۴
- ۳-۱. قلمرو تعلیم و تربیت اسلامی ۱۶
- ۴-۱. ویژگی‌های نظام تربیتی اسلام ۲۰
- ۵-۱. قواعد اساسی در تربیت اسلامی ۲۷
- ۶-۱. برنامه درسی تربیت اسلامی ۲۹
- ۷-۱. مروری بر عقاید چند فیلسوف مسلمان درباره تعلیم و تربیت ۲۹

فصل دوم: انسان در قرآن

- ۱-۲. نگاه قرآن به انسان ۳۷
- ۱-۱-۲. روح ۳۷
- ۲-۱-۲. نفس ۳۸

- ۳-۱-۲. طبیعت و فطرت ۴۱
- ۳-۱-۲. عقل (حجر، نهی، لب) ۴۱
- ۳-۱-۲. قلب ۴۲
- ۳-۱-۲. محدودیت‌های انسان ۴۴

فصل سوم: اهداف تعلیم و تربیت اسلامی

- ۳-۱. اهداف اصلی تربیتی اسلام ۴۷
- ۳-۱-۱. تربیت اخلاقی ۴۷
- ۳-۱-۱. توجه به دین و دنیا ۴۸
- ۳-۱-۱. توجه به جنبه‌های انتفاعی ۴۸
- ۳-۱-۲. مطالعات علم برای علم ۴۸
- ۳-۱-۳. آموزش در و حرفه‌ای ۴۸
- ۳-۲. سایر اهداف تربیتی اسلام ۴۹
- ۳-۲-۱. تقوا ۴۹
- ۳-۲-۲. تعلیم حکمت ۵۰
- ۳-۲-۳. پرورش روح عدالت‌خواهی ۵۰
- ۳-۲-۴. تکامل انسان ۵۱
- ۳-۲-۵. برادری و همکاری به‌عنوان یک هدف تربیتی ۵۱
- ۳-۲-۶. دوستی با ملل دیگر ۵۱
- ۳-۲-۷. پرورش روح اجتماعی ۵۲
- ۳-۲-۸. هدایت و رشد ۵۲
- ۳-۲-۹. طهارت و حیات طیبه ۵۲
- ۳-۲-۱۰. قرب و رضوان ۵۳
- ۳-۲-۱۱. عبادت و عبودیت ۵۳

فصل چهارم: مبانی، اصول و روش‌های تعلیم و تربیت اسلامی

- ۴-۱. مبانی تربیت اسلامی ۵۷

۵۷	۲-۴. مبنای اول: تأثیر ظاهر بر باطن
۶۰	۳-۴. مبنای دوم: تأثیر باطن بر ظاهر
۶۴	۴-۴. مبنای سوم: ظهور تدریجی شاکله
۶۷	۵-۴. مبنای چهارم: تأثیر شرایط بر انسان
۷۰	۶-۴. مبنای پنجم: مقاومت و تأثیر گذاری بر شرایط
۷۴	۷-۴. مبنای ششم: جذبہ حسن و احسان
۷۸	۸-۴. مبنای هفتم: تطور و سع آدمی
۸۲	۹-۴. مبنای هشتم: کرامت
۸۵	۱۰-۴. مبنای نهم: اندیشه ورزی
۸۷	۱۱-۴. مبنای دهم: آشنایی و بیگانگی با خدا
۹۰	۱۲-۴. مبنای یازدهم: صرف
۹۲	۱۳-۴. مبنای دوازدهم: بستگی از مندی و شتاب

فصل پنجم: مراحل تعلیم و تربیت اسلامی

۹۷	۱-۵. مراحل تربیت
۹۷	۱-۱-۵. مرحله اول تربیت: تمهید
۱۰۶	۲-۱-۵. مرحله دوم تربیت: اسلام
۱۰۹	۳-۱-۵. مرحله سوم تربیت: ایمان
۱۱۱	۴-۱-۵. مرحله چهارم تربیت: تقوا
۱۱۳	۵-۱-۵. مرحله پنجم تربیت: یقین
۱۱۵	منابع و مأخذ